

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 19. marca 2013*

„Pritožbi — Državne pomoči — Finančni ukrepi v korist družbe France Télécom — Osnutek delničarskega posojila — Javne izjave člana francoske vlade — Odločba o nezdružljivosti pomoči s skupnim trgom, s katero ni naložena izterjava te pomoči — Pojem državne pomoči — Pojem ekonomske koristi — Pojem zaveze glede državnih sredstev“

V združenih zadevah C-399/10 P in C-401/10 P,

zaradi pritožb na podlagi člena 56 Statuta Sodišča Evropske unije, ki sta bili vloženi 4. oziroma 3. avgusta 2010,

Bouygues SA s sedežem v Parizu (Francija),

Bouygues Télécom SA s sedežem v Boulogne-Billancourtu (Francija),

ki ju zastopajo C. Baldon, J. Blouet-Gaillard, J. Vogel, F. Sureau in D. Theophile, odvetniki,

pritožnici,

drugi stranki v postopku sta

Evropska komisija, ki jo zastopajo C. Giolito, D. Grespan in S. Thomas, agenti, z naslovom za vročanje v Luxembourg,

tožena stranka na prvi stopnji,

Francoska republika, ki jo zastopata G. de Bergues in J. Gstalter, agenta,

tožeča stranka na prvi stopnji,

ob intervenciji

Zvezne republike Nemčije, ki jo zastopata T. Henze in J. Möller, agenta, skupaj z U. Soltészom, odvetnikom,

intervenientka v pritožbenem postopku,

France Télécom SA s sedežem v Parizu, ki so jo sprva zastopali S. Hautbourg, S. Quesson in L. Olza Moreno, odvetniki, nato S. Hautbourg in S. Quesson, odvetnika,

* Jezik postopka: francoščina.

Association française des opérateurs de réseaux et services de télécommunications (AFORS Télécom) s sedežem v Parizu,

tožeči stranki na prvi stopnji,

in

Evropska komisija, ki jo zastopajo C. Giolito, D. Grespan in S. Thomas, agenti, z naslovom za vročanje v Luxembourg,

pritožnica,

drugi stranki v postopku sta

Francoska republika, ki jo zastopata G. de Bergues in J. Gstalter, agenta,

tožeča stranka na prvi stopnji,

ob intervenciji

Zvezne republike Nemčije, ki jo zastopajo T. Henze in J. Möller, agenta, skupaj z U. Soltészom, odvetnikom,

intervenientka v pritožbenem postopku,

Bouygues SA s sedežem v Parizu,

Bouygues Télécom SA s sedežem v Boulogne-Billancourt,

ki ju zastopajo C. Baldon, J. Blouet-Gaillard, J. Vogel, F. Sureau in D. Theophile, odvetniki,

France Télécom SA s sedežem v Parizu, ki so jo sprva zastopali S. Hautbourg, S. Quesson in L. Olza Moreno, odvetniki, nato S. Hautbourg in S. Quesson, odvetnika,

Association française des opérateurs de réseaux et services de télécommunications (AFORS Télécom) s sedežem v Parizu,

tožeče stranke na prvi stopnji,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi V. Skouris, predsednik, K. Lenaerts, podpredsednik, A. Tizzano, M. Ilešič, J. Malenovský, predsedniki senatov, U. Lohmus, E. Levits, J.-C. Bonichot, A. Arabadžiev (poročevalec), J.-J. Kasel in M. Safjan, sodniki,

generalni pravobranilec: P. Mengozzi,

sodna tajnica: A. Impellizzeri, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 13. marca 2012,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 28. junija 2012

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Družbi Bouygues SA in Bouygues Télécom SA (v nadaljevanju: skupaj: družbi Bouygues) na eni strani in Evropska komisija na drugi s pritožbama predlagajo razveljavitev sodbe Splošnega sodišča Evropske unije z dne 21. maja 2010 v združenih zadevah Francija in drugi proti Komisiji (T-425/04, T-444/04, T-450/04 in T-456/04, ZOdl., str. II-2099, v nadaljevanju: izpodbijana sodba), s katero je, prvič, razglasilo ničnost člena 1 Odločbe Komisije 2006/621/ES z dne 2. avgusta 2004 o državni pomoči, ki jo izvaja Francija v korist podjetja France Télécom (UL 2006, L 257, str. 11, v nadaljevanju: sporna odločba), in drugič, razglasilo, da se postopek v zvezi s predlogi za razglasitev ničnosti člena 2 te odločbe ustavi.

Dejansko stanje

Splošni okvir zadeve

- 2 Družba France Télécom SA (v nadaljevanju: FT), operater in dobavitelj telekomunikacijskega omrežja in storitev, je bila ustanovljena leta 1991 kot pravna oseba javnega prava in ima od 31. decembra 1996 status javne delniške družbe. Od oktobra 1997 kotira na borzi. Leta 2002 je delež francoske države v kapitalu družbe FT znašal 56,45 %, preostanek pa je bil razdeljen med javnost (32,25 %), samonadzor (8,26 %) in zaposlene v podjetju (3,04 %).
- 3 V prvem četrtletju leta 2002 je družba FT objavila računovodske izkaze za leto 2001, v katerih je navedla neto dolg 63,5 milijarde EUR in izgubo 8,3 milijarde EUR.
- 4 V obdobju od marca do junija 2002 sta bonitetni agenciji Moody's in Standard & Poor's (v nadaljevanju: S & P) znižali *rating* družbe FT in prav tako znižali njeno napoved na negativno. Natančneje, agencija Moody's je 24. junija 2002 znižala *rating* kratkoročnih in dolgoročnih bonitetnih ocen družbe FT na zadnji razred varnih naložb („investment grade“). Vzporedno je cena delnic družbe FT hudo padla.
- 5 Glede finančnega stanja družbe FT je francoski minister za gospodarstvo, finance in industrijo v intervjuju, objavljenem 12. julija 2002 v dnevniku *Les Échos* (v nadaljevanju: izjava z dne 12. julija 2002), v bistvu izjavil, da če bi družba FT imela težave s financiranjem, bi francoska država s potrebnimi ukrepi storila vse, da te težave premaga.
- 6 Istega dne je S & P znižala *rating* dolgoročnih bonitetnih ocen družbe FT na zadnji razred varnih naložb, pri čemer je navedla, da se to mesto ohrani le zaradi navedb francoske države o družbi FT.
- 7 Francoski organi so 12. septembra 2002 razglasili, da so sprejeli odstop izvršnega direktorja družbe FT.
- 8 Družba FT je 13. septembra 2002 objavila polletne računovodske izkaze, ki so potrdili, da so njena konsolidirana lastna sredstva 30. junija 2002 postala negativna v znesku 440 milijonov EUR, njen neto dolg pa dosegel 69,69 milijarde EUR, od katerih je 48,9 milijarde EUR dolga iz obveznic zapadlo v plačilo med letoma 2003 in 2005.
- 9 Francoski organi so v sporočilu za javnost z dne 13. septembra 2002 o finančnem stanju družbe FT v bistvu izjavili, da bo francoska država prispevala k povečanju lastnih sredstev družbe FT in bo, če bo treba, ukrepala tako, da se bo družba FT izognila vsem finančnim težavam.
- 10 Istega dne je Moody's spremenila napoved dolga družbe FT z negativne na stabilno zaradi potrditve zaveze francoske države o podpori družbi FT.

- 11 Novi izvršni direktor družbe FT je bil imenovan 2. oktobra 2002. V sporočilu za javnost, v katerem je bilo objavljeno to imenovanje, je bila v bistvu potrjena izjava iz sporočila za javnost z dne 13. septembra 2002, povzeta v točki 9 te sodbe.
- 12 Na sestanku upravnega odbora družbe FT 4. decembra 2002 je novo vodstvo družbe FT predstavilo akcijski načrt z naslovom „Ambition France Télécom FT 2005“ (v nadaljevanju: načrt Ambition 2005), katerega cilj je v glavnem uravnotežiti bilanco družbe FT s povečanjem lastnih sredstev do višine 15 milijard EUR.
- 13 Predstavitev načrta Ambition 2005 je spremljalo sporočilo za javnost ministra za gospodarstvo, finance in industrijo z dne 4. decembra 2002 (v nadaljevanju: obvestilo z dne 4. decembra 2002), v katerem je navedeno:

„Minister za gospodarstvo [...] potrjuje podporo [francoske] države poslovnemu načrtu, ki ga je potrdil upravni odbor [družbe FT] 4. decembra 2002. (1) Skupina [FT] sestavlja celovito gospodarsko skupino, ki ima izredne uspehe. Vendar se mora [družba FT] danes soočiti s finančno neuravnoteženo strukturo, s potrebami po lastnih sredstvih in refinanciranju na srednje dolgi rok. To stanje je posledica prejšnjih neuspešnih vlaganj, slabo vodenih in izpeljanih na najvišji stopnji pred ‚finančnim zlomom‘ in spremembe trgov na splošno. Nezmožnost družbe [FT], da financira svoj razvoj drugače kot z zadolževanjem, je to stanje še poslabšala. (2) [Francoska] država, večinski delničar, je zahtevala od novega vodstva, da vzpostavi finančno uravnoteženost družbe [FT], ob ohranjanju celote skupine [...] (3) Ob upoštevanju poslovnega načrta, ki ga je zasnovalo vodstvo, in perspektiv o donosu na investicijo, bo [francoska] država sodelovala pri povečanju lastnih sredstev za 15 milijard EUR sorazmerno s svojim deležem v kapitalu, kar pomeni naložbo v višini 9 milijard EUR. [Francoska] država v vlogi delničarja namerava ukrepati tudi kot dobro poučen vlagatelj. Dolžnost [družbe FT] bo določiti načine in natančen urnik povečevanja lastnih sredstev. [Francoska] vlada želi, da se postopek odvija ob največjem upoštevanju položaja posameznih delničarjev in delničarjev, ki so zaposleni v [družbi FT]. [Francoska] država je za možnost [družbe FT], da postopek začne ob najugodnejšem trenutku, pripravljena pospešiti svoje sodelovanje pri [povečanju] lastnih sredstev prek začasnega delničarskega posojila, plačanega v skladu s pogoji na trgu, ki ga dodeli [družbi FT]. (4) Celoten delež [francoske] države v [družbi FT] bo prenesen na [Entreprise de recherches et d’activités pétrolières (podjetje za raziskave in naftne dejavnosti) (v nadaljevanju: ERAP)], industrijsko in trgovsko javno podjetje. Podjetje se bo zadolžilo na finančnih trgih zaradi financiranja deleža [francoske] države pri povečanju lastnih sredstev [družbe FT].“

- 14 Družba FT je 11. in 12. decembra 2002 sprožila zaporedni izdaji obveznic v skupnem znesku 2,9 milijarde EUR.
- 15 S & P je 17. decembra 2002 pojasnila, da je bila podpora francoske države od julija 2002 eden ključnih dejavnikov za vzdrževanje ocene družbe FT v razredu varnih naložb ter da obvestilo te države o delničarskem posojilu in njena zaveza, da sorazmerno s svojo udeležbo sodeluje pri postopku dokapitalizacije v višini 15 milijard EUR, to podporo potrujeta.
- 16 ERAP je 20. decembra 2002 družbi FT poslalo parafiran in podpisan osnutek pogodbe o delničarskem posojilu (v nadaljevanju: ponudba delničarskega posojila). Družba FT tega osnutka pogodbe ni podpisala in ponudba delničarskega posojila nikoli ni bila izvedena.
- 17 Družba FT je 15. januarja 2003 izrabila posojilo v obliki izdaje obveznic v skupnem znesku 5,5 milijarde EUR. Te obveznice niso bile krite z državnim poroštvom ali garancijo. Družba FT je 10. februarja 2003 obnovila del sindiciranega kredita, ki se mu je bližal datum zapadlosti, v višini 15 milijard EUR.

- 18 Postopek za povečanje lastnih sredstev, predvidenih z načrtom Ambition 2005, je bil uveden 4. marca 2003. Družba FT je 24. marca 2003 povečala kapital za 15 milijard EUR. Francoska država je bila pri tej operaciji udeležena z 9 milijardami EUR v sorazmerju s svojim deležem v kapitalu družbe FT. Ta transakcija je bila končana 11. aprila 2003.
- 19 Družba FT je poslovno leto 2002 sklenila z izgubo približno 21 milijard EUR in čistim finančnim dolgom približno 68 milijard EUR. Iz računovodskih izkazov za poslovno leto 2002, ki jih je družba FT objavila 5. marca 2003, je bil razviden dvig prometa za 8,4 %, dobička iz poslovanja pred amortizacijo za 21,1 % in dobička iz poslovanja za 30,9 %. Francoska država je bila 14. aprila 2003 v kapitalu družbe FT udeležena z 58,9 %, od teh 28,6 % prek podjetja ERAP.

Upravni postopek in sporna odločba

- 20 Francoska republika je 4. decembra 2002 Komisiji priglasila finančne ukrepe, predvidene z načrtom Ambition 2005, vključno s ponudbo delničarskega posojila.
- 21 Družbi Bouygues, družbi francoskega prava, med njima Bouygues Télécom SA, ki je dejavna na francoskem trgu mobilne telefonije, sta 22. januarja 2003 pri Komisiji vložili pritožbo zlasti glede dveh pomoči, ki naj bi jih francoska država dodelila družbi FT, in sicer zaradi javne izjave francoskih organov v korist podjetja FT od julija 2002 (v nadaljevanju: izjave od julija 2002) na eni strani in obvestila z dne 4. decembra 2002 o ponudbi delničarskega posojila v višini 9 milijard EUR na drugi strani.
- 22 V *Uradnem listu Evropske unije* (UL C 57, str. 5) je bila 12. marca 2003 objavljena odločba Komisije o začetku formalnega postopka preiskave iz člena 88(2) ES glede zlasti finančnih ukrepov, ki jih je francoska država uvedla v podporo družbe FT (v nadaljevanju: odločba o začetku formalnega postopka preiskave).
- 23 Komisija je 3. avgusta 2004 francoskim organom vročila sporno odločbo. Člen 1 te odločbe določa, da „[d]elničarsko posojilo, ki ga je [Francoska republika] dodelila [družbi FT] decembra 2002 v obliki kreditne linije v višini 9 milijard EUR, v okviru izjav od julija 2002 predstavlja državno pomoč, ki ni združljiva s skupnim trgov“. V skladu s členom 2 te odločbe „[p]omoč iz člena 1 ni predmet povračila“.
- 24 Komisija je v točkah od 17 do 26 obrazložitve navedene odločbe ugotovila, da so bile za finančni položaj družbe FT od junija 2002 značilne resne strukturne težave in neuravnotežena bilanca. Iz točke 37 obrazložitve te odločbe je razvidno, da sta bonitetni agenciji S & P in Moody's na dan izjave z dne 12. julija 2002 nameravali bonitetno oceno dolga družbe FT spustiti na stopnjo visoko tvegane obveznice („junk bond“).
- 25 Komisija je tako v točki 39 obrazložitve sporne odločbe ugotovila, da je bilo julija 2002 zaupanje v družbo FT omajano, zaradi česar sta grozila preprečitev načrtovanega refinanciranja in nastanek tveganj za njeno likvidnost v letu 2003. Komisija je zlasti v točkah 212 in 222 obrazložitve te odločbe podrobneje pojasnila, da sta glede na sporočili za javnost francoskih organov z dne 13. septembra in 2. oktobra 2002 bonitetni agenciji Moody's in S & P spremenili mnenje o upravljanju dolga družbe FT in ugotovili povečanje zaupanja na trgu.
- 26 Komisija je v točkah od 185 do 187 obrazložitve sporne odločbe navedla, da so bile pred ukrepi, sprejetimi decembra 2002, ki so bili priglašeni, podane zlasti izjave od julija 2002, in presodila, da so te izjave vplivale na to, kako so trgi in gospodarski akterji dojemali položaj družbe FT decembra 2002. Menila je, da je zato mogoče navedene izjave in priglašene ukrepe analizirati kot celoto.

- 27 V točkah 188 in 189 ter od 203 do 219 obrazložitve sporne odločbe je navedla, da je po njenem mnenju izjava z dne 12. julija 2002 jasno vplivala na trge in družbi FT prinesla gospodarsko prednost. Vendar je po analizi številnih pravnih argumentov ugotovila, da ne razpolaga z zadostnimi dokazi, da je bila ta izjava taka, da bi vsaj lahko povzročila zavezo glede državnih sredstev.
- 28 Nasprotno pa je Komisija v točkah od 194 do 196 obrazložitve sporne odločbe menila, da je bila s ponudbo delničarskega posojila podeljena prednost v korist družbe FT in da je ta ponudba mogoče povzročila zavezo glede državnih sredstev. Na eni strani naj bi namreč ta ponudba omogočala družbi FT, da poveča finančna sredstva in zagotovi trgu, da je plačilno sposobna. Na drugi strani naj bi bil morebiten dodatni strošek za državna sredstva ustvarjen z obvestilom razpoložljivosti delničarskega posojila skupaj z izvedbo predhodnih pogojev za to razpoložljivost, vtisom na trgu, da je bilo to posojilo dejansko dano na razpolago, in nazadnje s tem, da je bila ponudba o delničarskem posojilu poslana.
- 29 Komisija je v točkah od 197 do 201 obrazložitve navedene odločbe ravno tako presodila, da v konkurenčnem sektorju telekomunikacij prednost, kakršna naj bi bila podeljena družbi FT, izkrivlja konkurenco posebej izrazito ali grozi s takim izkrivljanjem konkurence in lahko prizadene trgovino med državami članicami.
- 30 V točkah od 203 do 256 obrazložitve sporne odločbe je Komisija menila, da glede na vpliv, ki so ga imele na trg zlasti izjave od julija 2002, priglašeni ukrepi ne izpolnjujejo ne merila dobro poučenega zasebnega vlagatelja v tržnem gospodarstvu ne merila pomoči za reševanje ali prestrukturiranje podjetja v težavah. Zato je ugotovila, da so zadevni ukrepi državna pomoč, ki ni združljiva s skupnim trgom.
- 31 Ker pa je Komisija menila, da vpliva te pomoči ni mogoče natančno oceniti in da je celovita analiza elementov navedene pomoči, razen ponudbe delničarskega posojila, z vidika skladnosti s pravili s področja državnih pomoči nova, je v točkah od 257 do 264 obrazložitve sporne odločbe navedla, da spoštovanje pravice do obrambe in načela varstva legitimnih pričakovanj nasprotuje izterjavi te pomoči.

Postopek pred Splošnim sodiščem in izpodbijana sodba

- 32 Francoska republika, družba FT in družbi Bouygues so s tožbo pri Splošnem sodišču predlagale razglasitev ničnosti sporne odločbe, Association française des opérateurs de réseaux et services de télécommunications (AFORS Télécom) pa razglasitev delne ničnosti te odločbe.
- 33 Francoska republika in družba FT sta v podporo predlogu za razglasitev ničnosti člena 1 sporne odločbe med drugim navedli drugi tožbeni razlog, ki se nanaša na napačno uporabo prava pri rabi pojma državne pomoči v smislu člena 87(1) ES za priglašene ukrepe, in tretji tožbeni razlog, ki se nanaša na očitne napake pri presoji vsebine in/ali zatrjevanih učinkov izjav od julija 2002.
- 34 Družbi Bouygues sta v podporo predlogu za razglasitev ničnosti člena 1 sporne odločbe, ker naj bi Komisija zavrnila opredelitev izjav od julija 2002, gledano ločeno ali skupaj, kot državnih pomoči, navedli prvi tožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev člena 87(1) ES, in drugi tožbeni razlog, ki se nanaša na protislovno in nepopolno obrazložitev, ki je v nasprotju s členom 253 ES.
- 35 Splošno sodišče je v izpodbijani sodbi obravnavalo navedene tožbene razloge skupaj v delu, v katerem so se nanašali na pojem državne pomoči.

- 36 Splošno sodišče je v točkah od 126 do 133 navedene sodbe med drugim zavrnilo argumentacijo Komisije, da predlog družb Bouygues za razglasitev ničnosti člena 1 sporne odločbe, ker naj bi Komisija zavrnila opredelitev izjav od julija 2002 kot državnih pomoči, ni dopusten zaradi neobstoja pravnega interesa, saj naj bi družbi izpodbijali izključno obrazložitev sporne odločbe in naj od ugotovitve, da so izjave od julija 2002 tudi državna pomoč, ne bi mogli imeti nobene dodatne koristi.
- 37 Glede utemeljenosti je v točki 215 izpodbijane sodbe poudarilo, da mora ukrep, zato da se opredeli kot državna pomoč v smislu člena 87(1) ES, vključevati prednost, ki je lahko različnih oblik in neposredno ali posredno izvira iz državnih sredstev.
- 38 Splošno sodišče je v točki 262 navedene sodbe pojasnilo, da se zahteva zveza med opredeljeno prednostjo in zavezo glede državnih sredstev, tako da mora biti navedena prednost tesno povezana z ustrezajočim stroškom, ki bremeni državni proračun, ali z nastankom – na podlagi pravno zavezujočih obveznosti, ki jih je sprejela država – dovolj konkretnega gospodarskega tveganja za ta proračun.
- 39 V točki 231 izpodbijane sodbe je Splošno sodišče pojem prednosti opredelilo tako, kot da pomeni, da mora biti posledica posega države izboljšanje gospodarskega in/ali finančnega položaja ali prejemnika.
- 40 V navedenem primeru je Splošno sodišče v točki 259 izpodbijane sodbe presodilo, da je Komisija dokazala, da izjave od julija 2002 skupaj z obvestilom z dne 4. decembra 2002 pomenijo prednost za družbo FT v smislu člena 87(1) ES.
- 41 Nasprotno pa je Splošno sodišče v točki 257 navedene sodbe presodilo, da Komisija ni dokazala obstoja dodatne in ločene prednosti, ki bi izvirala iz ponudbe delničarskega posojila, katere oddaja 20. decembra 2002 ni bilo objavljena, glede na to, da so izjave od julija 2002 in zlasti obvestilo z dne 4. decembra 2002 družbi FT omogočili refinanciranje dolgov v višini 9 milijard EUR pod pogoji, ki so takrat vladali na trgu obveznic.
- 42 Splošno sodišče je nato obravnavalo vprašanje, ali prednost, ki jo je ugotovila Komisija, izvira iz državnih sredstev.
- 43 V zvezi s tem je Splošno sodišče v točkah od 269 do 289 izpodbijane sodbe med drugim presodilo, da izjav od julija 2002 ni mogoče šteti za jamstvo ali jih razlagati tako, da izpostavljajo sredstva francoske države tveganju, ki sestoji iz prenosa državnih sredstev, in je zavrnilo predlog družb Bouygues za razglasitev ničnosti člena 1 sporne odločbe v delu, v katerem naj bi Komisija zavrnila opredelitev izjav od julija 2002 kot državnih pomoči.
- 44 Glede obvestila z dne 4. decembra 2002 je Splošno sodišče v točki 293 izpodbijane sodbe presodilo, da niso ne Komisija ne družbi Bouygues trdile, da to obvestilo samo po sebi vsebuje dovolj natančno, trdno in nepogojno zavezo, iz katere bi bilo mogoče sklepati na obstoj prenosa državnih sredstev v smislu člena 87(1) ES. Poleg tega je Splošno sodišče v točkah od 294 do 298 navedene sodbe ocenilo, da Komisija ni dokazala, da obvestilo z dne 4. decembra 2002 vključuje prenos državnih sredstev.
- 45 V zvezi s ponudbo delničarskega posojila je Splošno sodišče v točki 299 izpodbijane sodbe presodilo, da ker Komisija v izpodbijani odločbi ni zadostno dokazala prednosti, ki izvira iz te ponudbe, je še toliko manj verjetno, da bi Splošno sodišče ugotovilo obstoj prenosa državnih sredstev, ki bi bil povezan s to prednostjo.
- 46 V točkah od 302 do 309 izpodbijane sodbe je Splošno sodišče dalje preverilo, ali je lahko Komisija kljub temu na podlagi celovite preučitve izjav od julija 2002 skupaj z obvestilom z dne 4. decembra 2002 in ponudbo delničarskega posojila sklepala, da obstaja gospodarska prednost, ki izvira iz državnih sredstev.

- 47 V zvezi s tem je v točki 304 navedene sodbe presodilo, prvič, da je obvestilo z dne 4. decembra 2002 glede na to, da izjave od julija 2002 ne vključujejo pričakovanja posebne finančne podpore, podobne tisti iz decembra 2002, pomenilo pomembno prekinitev zaporedja dogodkov, ki so pripeljali do refinanciranja družbe FT.
- 48 Drugič, Splošno sodišče je v točki 309 izpodbijane sodbe presodilo, da čeprav je Komisija lahko upoštevala vse dogodke pred obvestilom z dne 4. decembra 2002, da bi opredelila prednost, ki izhaja iz ponovne vzpostavitve zaupanja finančnih trgov in izboljšanja pogojev za refinanciranje družbe FT, ta prednost „za svojo [protiutež] nima ustreznega znižanja državnega proračuna ali dovolj konkretnega gospodarskega tveganja za bremenitev tega proračuna. Ta prednost je zlasti drugačna od prednosti, ki jo lahko vključuje [ponudba] [delničarskega] posojila [...] in ki v [sporni] odločbi ni bila dovolj dokazana“.
- 49 Splošno sodišče je zato v točki 310 zaključilo, da Komisija s tem, da je menila, da ponudba delničarskega posojila v kontekstu izjav od julija 2002 vključuje podelitev prednosti družbi FT, ki naj bi izvirala iz prenosa državnih sredstev, ni pravilno rabila pojma državne pomoči v smislu člena 87(1) ES, in razglasilo člen 1 sporne odločbe za ničen.

Postopek pred Sodiščem

- 50 Zvezna republika Nemčija je v sodnem tajništvu Sodišča 20. decembra 2010 vložila predlog za intervencijo v zadevah C-399/10 P in C-401/10 P v podporo predlogom Francoske republike.
- 51 S sklepom z dne 28. februarja 2011 je predsednik Sodišča dovolil Zvezni republiki Nemčiji, da v zadevah C-399/10 P in C-401/10 P nastopi kot intervenientka.
- 52 Predsednik Sodišča je s sklepom z dne 8. septembra 2011 ti zadevi združil za ustni postopek in izdajo sodbe.

Predlogi strank

- 53 Družbi Bouygues Sodišču predlagata:
- naj izpodbijano sodbo razveljavi;
 - naj meritorno odloči ter razglasi ničnost člena 1 sporne odločbe, ker izjav od julija 2002 ne opredeljuje kot državno pomoč, in člena 2 te odločbe, ker Francoski republiki ne nalaga obveznosti izterjave ugotovljene pomoči od družbe FT;
 - podredno, če bi menilo, da stanje postopka tega ne dovoljuje, naj zadevo vrne Splošnemu sodišču in
 - naj Komisiji, družbi FT, Francoski republiki in Zvezni republiki Nemčiji naloži plačilo stroškov.
- 54 Komisija Sodišču predlaga, naj:
- izpodbijano sodbo razveljavi v delu, v katerem je razglašena ničnost člena 1 sporne odločbe in ji je naloženo, da mora nositi svoje stroške in stroške, ki sta jih priglasili Francoska republika in družba FT;
 - zadevo vrne Splošnemu sodišču v novo odločanje in
 - pridrži odločitev o stroških.

55 Družba FT Sodišču predlaga, naj:

- pritožbi zavrne;
- v nasprotnem primeru zadevo vrne Splošnemu sodišču;
- če bi izpodbijano sodbo razveljavilo, ne da bi zadevo vrnilo Splošnemu sodišču, v celoti ali delno ugotovi njenim predlogom v postopku na prvi stopnji in
- družbama Bouygues in Komisiji naloži plačilo stroškov.

56 Francoska republika Sodišču predlaga, naj:

- pritožbi zavrne;
- v nasprotnem primeru zadevo vrne Splošnemu sodišču;
- če zadeve ne bi vrnilo Splošnemu sodišču, v celoti ali delno ugotovi njenim predlogom v postopku na prvi stopnji, in
- družbama Bouygues in Komisiji naloži plačilo stroškov.

57 Zvezna republika Nemčija intervenira v podporo predlogom Francoske republike in Sodišču predlaga, naj družbama Bouygues in Komisiji med drugim naloži plačilo stroškov, ki jih je priglasila.

Pritožbi

58 Družbi Bouygues v utemeljitev pritožbe navajata dva razloga.

59 V zvezi s tem je treba opozoriti, da sta družbi Bouygues na Splošnem sodišču, prvič, vložili tožbo za razglasitev ničnosti člena 1 sporne odločbe, ker naj bi Komisija zavrnila opredelitev izjav od julija 2002 kot državno pomoč, in za razglasitev ničnosti člena 2 te odločbe (zadeva T-450/04), in drugič, intervenirali v podporo predlogom Komisije v okviru tožbe za razglasitev ničnosti iste odločbe, ki jo je vložila družba FT (zadeva T-444/04).

60 Splošno sodišče je z izpodbijano sodbo najprej razglasilo, da je predlog družb Bouygues za razglasitev ničnosti člena 1 sporne odločbe, ker naj bi Komisija zavrnila opredelitev izjav od julija 2002 kot državno pomoč, dopusten, vendar neutemeljen (zadeva T-450/04), nato je predlog družbe FT za razglasitev ničnosti člena 1 navedene odločbe v celoti razglasilo za dopusten in utemeljen (zadeva T-444/04), nazadnje pa je odločilo, da se v teh okoliščinah postopek v zvezi s predlogom družb Bouygues za razglasitev ničnosti člena 2 iste odločbe ustavi.

61 Tako se prvi pritožbeni razlog družb Bouygues nanaša na presojo Splošnega sodišča v zadevi T-450/04 in na napake, ki naj bi jih Splošno sodišče storilo pri zavrnitvi njune argumentacije, s katero sta želeli dokazati, da je Komisija s tem, da izjav od julija 2002 ni opredelila kot državno pomoč, napačno uporabila pravo.

62 Drugi pritožbeni razlog je vezan na presojo Splošnega sodišča v zadevi T-444/04 in z njim se zatrjuje, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo, ko je sporno odločbo razglasilo za nično v delu, v katerem obvestilo z dne 4. decembra 2002 in ponudbo delničarskega posojila, gledano skupaj, opredeljuje kot državno pomoč. Ta razlog se deli na dva dela, pri čemer se prvi nanaša na napačno

uporabo prava glede zahteve po zvezi med podeljeno prednostjo in zavezo glede državnih sredstev, drugi pa na napačno uporabo prava pri vprašanju, ali ponudba delničarskega posojila daje družbi FT prednost.

- 63 Komisija v utemeljitev pritožbe navaja tri razloge, od katerih se prvi nanaša na protislovno obrazložitev izpodbijane sodbe.
- 64 Z drugim pritožbenim razlogom zatrjuje, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo, ko je sporno odločbo razglasilo za nično v delu, v katerem obvestilo z dne 4. decembra 2002 in ponudbo delničarskega posojila, gledano skupaj, opredeljuje kot državno pomoč. Ta razlog se deli na štiri dele, pri čemer se prvi nanaša na napačno uporabo prava glede zahteve po zvezi med podeljeno prednostjo in zavezo glede državnih sredstev, drugi na napačno uporabo prava v zvezi z zavezo glede državnih sredstev, in sicer na podlagi tega, da sta bila obvestilo z dne 4. decembra 2002 in ponudba delničarskega posojila obravnavana skupaj, tretji na napačno uporabo prava glede preučitve prednosti v korist družbe FT, ki izhaja iz neupoštevanja, da je Komisija uporabila merilo dobro poučenega zasebnega vlagatelja, in četrti na neupoštevanje polja proste presoje, ki ga ima Komisija pri zapletenih ekonomskih analizah.
- 65 Tretji pritožbeni razlog se nanaša na napačno razlago in izkrivljenje sporne odločbe.
- 66 Na prvem mestu je treba preučiti prvi pritožbeni razlog družb Bouygues, ki se nanaša na opredelitev izjav od julija 2002 kot državno pomoč, na drugem mestu pa skupaj prvi del drugega pritožbenega razloga družb Bouygues in prvi del drugega pritožbenega razloga Komisije, ki se nanašata na napačno uporabo prava v zvezi z opredelitvijo obvestila z dne 4. decembra 2002 in ponudbe delničarskega posojila, obravnavana skupaj, kot državne pomoči.

Prvi pritožbeni razlog družb Bouygues: opredelitev izjav od julija 2002 kot državno pomoč

- 67 S prvim pritožbenim razlogom družbe Bouygues se zatrjujejo preozka razlaga pojma državne pomoči, izkrivljenje francoskega prava in napaka pri pravni opredelitvi dejstev, ki naj bi jih storilo Splošno sodišče, ko je zavrnilo njuno argumentacijo, s katero sta želeli dokazati, da je Komisija, ker ni hotela opredeliti izjav od julija 2002 kot državno pomoč, napačno uporabila pravo.
- 68 V zvezi s tem je treba spomniti, da sta družbi Bouygues v zadevi T-450/04 predlagali med drugim razglasitev ničnosti člena 1 sporne določbe v delu, ki vsebuje implicitno zavrnitev njune argumentacije, navedene tako v pritožbi, ki sta jo 22. januarja 2003 vložili pri Komisiji, kot v upravnem postopku, v skladu s katero izjave od julija 2002 same po sebi pomenijo državno pomoč.
- 69 V točkah 36 in 43 te sodbe je bilo poudarjeno, razvidno pa je tudi iz točk 133 in 325 izpodbijane sodbe, da je Splošno sodišče ta predlog razglasilo za dopusten, vendar neutemeljen.
- 70 V zvezi s tem je najprej treba ugotoviti, da je zlasti iz podrobnega opisa omenjenih ukrepov, ki so navedeni v točkah od 39 do 57 obrazložitve odločbe o začetku formalnega postopka preiskave, razvidno, da se ta odločba nanaša izključno na priglašene ukrepe in da zato Komisija z navedeno odločbo zainteresiranih strank ni pozvala k predložitvi stališč glede vprašanja, ali izjave od julija 2002 same po sebi pomenijo državno pomoč.
- 71 V skladu s členi 4(6), 6(1) in 13(1) Uredbe Sveta (ES) 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena [88 ES] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 339) pa se taka odločba in tak poziv zahtevata tako za opredelitev predmeta upravnega postopka kot za zagotovitev čim popolnejše informiranosti Komisije.

- 72 Tako se iz tega, da Komisija ni sprejela nobene dodatne odločbe, ki bi predmet upravnega postopka, ki se je končal s sprejetjem sporne odločbe, razširila na vprašanje, ali izjave od julija 2002 same po sebi pomenijo državno pomoč, lahko sklepa, da ta institucija z odločbo o začetku formalnega postopka preiskave ni obravnavala tega elementa pritožbe, ki sta jo družbi Bouygues pri njej vložili 22. januarja 2003.
- 73 Dalje, iz točke 185 obrazložitve sporne odločbe je razvidno, da se njen predmet nanaša na delničarsko posojilo, ki je bilo priglašeno Komisiji, in da so izjave od julija 2002 upoštevane le glede na njihovo objektivno upoštevnost za presojo navedenega posojila. Tako je Komisija navedene izjave presojala le toliko, kolikor tvorijo okvir zadnjenavedenega ukrepa.
- 74 Poleg tega je Komisija v točkah 188, 189, 218 in 219 obrazložitve sporne odločbe poudarila, da ne razpolaga z zadostnimi dokazi, da bi se lahko opredelila glede vprašanja, ali navedene izjave same po sebi pomenijo državno pomoč.
- 75 Nazadnje, iz člena 1 sporne odločbe je razvidno, da je omejena na opredelitev delničarskega posojila kot državne pomoči, ki ni združljiva s skupnim trgom, in da so izjave od julija 2002 v njej omenjene zgolj kot del okvira ugotovljene pomoči.
- 76 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da v sporni odločbi ni sprejeto stališče glede pritožbe družb Bouygues v delu, v katerem sta navedli, da izjave od julija 2002 same po sebi pomenijo državno pomoč.
- 77 To kaže, da je Splošno sodišče s tem, da je v točkah 128 in 131 izpodbijane sodbe presodilo, da člen 1 sporne odločbe vsebuje zavrnitev Komisije, da izjave od julija 2002 opredeli kot državno pomoč, napačno uporabilo pravo. Tega, da Komisija po pritožbi družb Bouygues ni sprejela stališča glede opredelitve teh izjav kot takih kot državno pomoč, namreč ni mogoče samega po sebi enačiti z odločbo o zavrnitvi zahtevka teh pritožnic.
- 78 Splošno sodišče je tako opravilo presojo vprašanj, o katerih se Komisija še ni izrekla, in je tako pomešalo različne faze upravnega in sodnega postopka, kar ni skladno s sistemom delitve pristojnosti med Komisijo in Sodiščem, pravnimi sredstvi, ki jih določa PDEU, ter zahtevami učinkovitega izvajanja sodne oblasti (glej v tem smislu sodbo z dne 11. novembra 1981 v zadevi IBM proti Komisiji, 60/81, Recueil, str. 2639, točka 20).
- 79 Zato je prvi pritožbeni razlog, s katerim se zatrjuje, da je Splošno sodišče pri presoji zakonitosti domnevne zavrnitve Komisije, da izjave od julija 2002 opredeli kot državne pomoči, napačno uporabilo pravo, brezpredmeten.

Prvi del drugega pritožbenega razloga družb Bouygues in prvi del drugega pritožbenega razloga Komisije: napačna uporaba prava v zvezi z opredelitvijo obvestila z dne 4. decembra 2002 in ponudbe delničarskega posojila, obravnavana skupaj, kot državne pomoči

Trditve strank

- 80 Prvič, družbi Bouygues in Komisija navajajo, da je Splošno sodišče za ugotovitev obstoja državne pomoči napačno zahtevalo zvezo, tesno povezavo, enakovrednost in skladnost med opredeljeno prednostjo in zavezo glede državnih sredstev. Iz sodne prakse naj bi namreč izhajalo, da je lahko navedena povezava posredna in da se taka enakovrednost ali skladnost ne zahteva.

- 81 Drugič, menijo, da pri tem, kako je Splošno sodišče opredelilo to povezavo, ni bilo upoštevano načelo, da člen 107(1) PDEU ne razlikuje med razlogi in cilji državnih ukrepov, temveč jih določa glede na njihove učinke. Po mnenju družb Bouygues je treba ob zaporedju ukrepov, ki spadajo v isto strategijo posegov v korist nekega podjetja, kakršni so ti v obravnavani zadevi, zvezo med prednostjo in uporabo državnih sredstev presojati celovito, ob upoštevanju enotnosti in stalnosti posegov države.
- 82 Komisija pojasnjuje, da je treba tesno povezane ukrepe, ki bi, če bi se obravnavali posamezno, lahko izognili nadzoru nad državnimi pomočmi, čeprav povzročajo precejšen učinek izkrivljanja konkurence, obravnavati skupaj. Tako je delničarsko posojilo, gledano v okviru izjav od julija 2002, po njenem mnenju državna pomoč.
- 83 Družba FT in Francoska republika za začetek trdita, da pojem državne pomoči zahteva dovolj tesno povezavo med prednostjo za neko podjetje in finančnim bremenom za državo. Pojasnjujeta, da v skladu s sodno prakso finančni strošek, ki bremeni dobiček podjetij in povzroča zmanjšanje davčnih prihodkov države, ne pomeni takšne povezave, medtem ko bi odpoved države davčnim prihodkom, ki bi jih sicer prejela, predstavljala takšno povezavo, če bi bila nekaterim podjetjem podeljena posredna prednost.
- 84 Poleg tega Francoska republika meni, da bi morala biti zaveza glede državnih sredstev vir, ne pa posledica prednosti. Komisija pa naj bi to sklepanje obrnila.
- 85 Zvezna republika Nemčija dodaja, da se obravnavana zadeva nanaša na „stranske učinke“ izjav od julija 2002, ki ne morejo pomeniti bremena za državni proračun. Poleg tega naj to, da lahko prednost, ki ne povzroča nikakršnega stroška za državni proračun, izkrivlja konkurenco, še ne bi pomenilo, da za tak ukrep velja nadzor nad državnimi pomočmi. Široka razlaga merila zaveze glede državnih sredstev, ki jo zagovarjajo Komisija in družbi Bouygues, bi namreč številne izjave, kot so izjave držav članic med finančno krizo leta 2008, podvrgla nadzoru nad državnimi pomočmi.
- 86 Dalje, po mnenju družbe FT in Francoske republike Splošno sodišče ni zahtevalo, da prednost ustreza znesku sredstev, ki jih da na voljo država. Zahtevala naj bi se le povezava med prednostjo in finančnim bremenom za državni proračun, v smislu, da mora prednost izvirati iz takega bremena. Dopustilo naj bi tudi, da zaveza glede državnih sredstev izhaja iz dovolj konkretnega gospodarskega tveganja za bremenitev proračuna, vendar naj bi upravičeno zahtevalo obstoj pravno zavezujočih obveznosti.
- 87 Nazadnje, družba FT zatrjuje, da načelo, da člen 107(1) PDEU ne razlikuje med razlogi in cilji državnih ukrepov, temveč jih določa glede na njihove učinke, Komisije ne odvezuje od tega, da mora natančno opredeliti prednost, ki naj bi jo prejelo neko podjetje, in preveriti, ali ta izvira iz državnih sredstev. Tako naj Komisija na podlagi celovite preučitve ne bi mogla povezovati izjav od julija 2002 z državnimi sredstvi, ki so morda zavezana v okviru drugečnega in poznejšega ukrepa, in sicer pri oddaji ponudbe delničarskega posojila.
- 88 Poleg tega Francoska republika poudarja, da je Splošno sodišče v točkah od 301 do 310 izpodbijane sodbe opravilo celovito analizo izjav od julija 2002 in ponudbe delničarskega posojila, in meni, da je pravilno sklepalo, da med opredeljeno prednostjo in zavezo glede državnih sredstev ni povezave.

Presoja Sodišča

- 89 Družbi Bouygues in Komisija Splošnemu sodišču v bistvu očitajo, da je napačno uporabilo pravo, ker je za ugotovitev obstoja državne pomoči zahtevalo tesno povezavo med prednostjo, ki jo je treba opredeliti posebej za obvestilo z dne 4. decembra 2002 in posebej za ponudbo delničarskega posojila, ter zavezo glede državnih sredstev, ki je enakovredna in skladna eni ali drugi tako opredeljeni prednosti.

- 90 V točkah 40 in 41 te sodbe je bilo poudarjeno, da je Splošno sodišče presodilo, da je podelitev prednosti družbi FT dokazovalo obvestilo z dne 4. decembra 2002, vendar da obstoj dodatne in ločene prednosti, ki bi izvirala iz ponudbe delničarskega posojila, ni bil dokazan.
- 91 Splošno sodišče je v točki 262 izpodbijane sodbe presodilo, da iz sodne prakse izhaja, da mora tako opredeljena prednost „izhajati iz prenosa državnih sredstev“ in da ta „zahteva po zvezi med opredeljeno prednostjo in zavezo glede državnih sredstev načeloma pomeni, da je ta prednost tesno povezana z ustrežajočim stroškom, ki bremeni državni proračun, ali z nastankom, na podlagi pravno zavezujočih obveznosti, ki jih je sprejela država, dovolj konkretnega gospodarskega tveganja za ta proračun“.
- 92 V točkah od 293 do 298 izpodbijane sodbe je Splošno sodišče posamično preučilo obvestilo z dne 4. decembra 2002. Natančneje, v točkah od 293 do 295 te sodbe je menilo, da ni dolžno preveriti, ali to obvestilo vsebuje prenos državnih sredstev, saj ne Komisija ne družbi Bouygues tega niso zatrjevale ali predložile upoštevnih dejstev in dokazov v zvezi s tem.
- 93 Splošno sodišče je v točki 296 izpodbijane sodbe dodalo, da bi „vsekakor [...] prenos državnih sredstev, ki bi izhajal iz [navedenega obvestila], lahko ustrezal le prednosti odprtja kreditne linije v vrednosti 9 milijard EUR, ki je v njej izrecno omenjena“ in da „je ta prednost različna od prednosti, ki izhaja iz izjav od julija 2002, kot je bila opredeljena v“ sporni odločbi.
- 94 V točki 297 je Splošno sodišče pojasnilo, da „zahteva po zvezi med opredeljeno prednostjo in prenosom državnih sredstev predpostavlja, da ta prednost ustreza enakemu strošku, ki bremeni državni proračun [...]. Vendar pa v obravnavanem primeru, kjer gre za zvezo med [...] prednostjo [...], ki izvira iz izjav od julija 2002, in [...] zatrjevanim prenosom državnih sredstev, ki ga pomeni odprtje kreditne linije v višini 9 milijard EUR, kot je bilo načrtovano v [obvestilu z dne] 4. decembra 2002, ni tako“.
- 95 V zvezi s ponudbo delničarskega posojila je Splošno sodišče v točki 299 izpodbijane sodbe menilo, da ker Komisija ni zadostno dokazala prednosti, ki iz nje izvira, je še toliko manj verjetno, da bi Splošno sodišče ugotovilo obstoj prenosa državnih sredstev, ki bi bil povezan s to prednostjo.
- 96 Nazadnje, glede tega, da je Komisija svojo ugotovitev obstoja državne pomoči oprla na celovito preučitev izjav od julija 2002 skupaj s ponudbo delničarskega posojila, je Splošno sodišče v točki 307 izpodbijane sodbe presodilo, da se Komisija ne more „izogniti svoji nalogi opredelitve posebne prednosti, ki vključuje ustrezni prenos državnih sredstev“, v točki 309 te sodbe pa, da čeprav je Komisija lahko upoštevala vse dogodke pred obvestilom z dne 4. decembra 2002, da bi opredelila prednost, ki sestoji iz ponovne vzpostavitve zaupanja finančnih trgov in izboljšanja pogojev za refinanciranje družbe FT, ta prednost „za svojo [protiutež] nima ustreznega znižanja državnega proračuna ali dovolj konkretnega gospodarskega tveganja državnega proračuna ali dovolj konkretnega gospodarskega tveganja stroškov, ki bi bremenili ta proračun. Ta prednost je zlasti drugačna od prednosti, ki jo lahko vključuje [ponudba delničarskega] posojila [...] in ki v [sporni] odločbi ni bila dovolj dokazana“.
- 97 Torej je Splošno sodišče ugotovilo, da je bila Komisija dolžna preučiti za vsak poseg države posebej, ali je pomenil podelitev posebne prednosti iz državnih sredstev. Poleg tega je menilo, da zgolj zmanjšanje državnega proračuna ali dovolj konkretno gospodarsko tveganje za bremenitev tega proračuna, ki je ozko povezano in skladno s tako opredeljeno prednostjo, izpolnjuje pogoj glede financiranja iz državnih sredstev v smislu člena 107(1) PDEU.

- 98 V zvezi s tem je na začetku treba poudariti, da člen 107(1) PDEU določa, da razen če Pogodbi določata drugače, je vsaka pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdružljiva z notranjim trgom, kolikor prizadene trgovino med državami članicami.
- 99 Zato se samo prednosti, ki se neposredno ali posredno podelijo iz državnih sredstev ali so dodaten strošek za državo, štejejo za pomoč v smislu člena 107(1) PDEU. Iz samega besedila te določbe in postopkovnih pravil iz člena 108 PDEU je namreč razvidno, da prednosti, podeljene iz sredstev, ki niso državna, ne spadajo na področje uporabe zadevnih določb (glej v tem smislu sodbe z dne 17. marca 1993 v združenih zadevah *Sloman Neptun*, C-72/91 in C-73/91, Recueil, str. I-887, točka 19; z dne 1. decembra 1998 v zadevi *Ecotrade*, C-200/97, Recueil, str. I-7907, točka 35, in z dne 13. marca 2001 v zadevi *PreussenElektra*, C-379/98, Recueil, str. I-2099, točka 58).
- 100 Vendar je treba poudariti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso ni treba v vsakem primeru dokazati obstoja prenosa državnih sredstev, da bi se prednost, podeljena enemu ali več podjetjem, lahko štela za državno pomoč v skladu s členom 107(1) PDEU (glej v tem smislu sodbe z dne 15. marca 1994 v zadevi *Banco Exterior de España*, C-387/92, Recueil, str. I-877, točka 14; z dne 19. maja 1999 v zadevi *Italija proti Komisiji*, C-6/97, Recueil, str. I-2981, točka 16, in z dne 16. maja 2002 v zadevi *Francija proti Komisiji*, C-482/99, Recueil, str. I-4397, točka 36).
- 101 Tako se za pomoč štejejo zlasti posegi, ki v različnih oblikah zmanjšujejo stroške, ki običajno bremenijo proračun podjetja, in so zato, ne da bi bili subvencije v pravem pomenu besede, enake narave in imajo enake učinke (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo *Banco Exterior de España*, točka 13, ter sodbi z dne 17. junija 1999 v zadevi *Belgija proti Komisiji*, C-75/97, Recueil, str. I-3671, točka 23, in z dne 19. septembra 2000 v zadevi *Nemčija proti Komisiji*, C-156/98, Recueil, str. I-6857, točka 25).
- 102 V skladu z ustaljeno sodno prakso namreč člen 107(1) PDEU državne posege opredeljuje glede na njihove učinke (sodba z dne 5. junija 2012 v zadevi *Komisija proti EDF*, C-124/10 P, točka 77 in navedena sodna praksa).
- 103 Ker pa so državni posegi različnih oblik in jih je treba analizirati glede na njihove učinke, ni mogoče izključiti, kot so pravilno navajale družbi Bouygues in Komisija, da je treba več zaporednih posegov države za namene člena 107(1) PDEU šteti za en sam poseg.
- 104 Tako je lahko zlasti, kadar med zaporednimi posegi – med drugim z vidika njihovega časovnega razporeda, njihovega namena in položaja podjetja ob teh posegih – obstaja tako tesna povezava, da jih ni mogoče ločiti (glej v tem smislu sodbo z dne 24. aprila 1980 v zadevi *Komisija proti Italiji*, 72/79, Recueil, str. 1411, točka 24).
- 105 Torej je Splošno sodišče s tem, da je presodilo, da je treba ugotoviti zmanjšanje državnega proračuna ali dovolj konkretno gospodarsko tveganje za bremenitev tega proračuna, ki je ozko povezano in skladno ali izravnano s tako opredeljeno prednostjo, ki bi izvirala bodisi iz obvestila z dne 4. decembra 2002 bodisi iz ponudbe delničarskega posojila, napačno uporabilo pravo, ker je uporabilo merilo, ki je po naravi tako, da že na začetku izključuje, da bi bilo mogoče te posege države glede na povezavo med njimi in njihove učinke šteti za en sam poseg.
- 106 Dalje, treba je poudariti, da je iz sodne prakse Sodišča razvidno, da lahko poseg države, ki utegne podjetja, za katera velja, postaviti v ugodnejši položaj kot druga podjetja in hkrati ustvariti dovolj konkretno tveganje, da bo v prihodnje nastal dodaten strošek za državo, bremeni državna sredstva (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo *Ecotrade*, točka 41).

- 107 Natančneje, Sodišče je imelo priložnost pojasniti, da prednost, odobrena v obliki jamstva države, lahko pomeni dodaten strošek za državo (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Ecotrade, točka 43, in sodbo z dne 8. decembra 2011 v zadevi Residex Capital IV, C-275/10, ZOdl., str. I-13043, točke od 39 do 42).
- 108 Poleg tega je Sodišče že presodilo, da ker je ekonomsko gledano sprememba tržnih pogojev, ki ustvari posredno prednost za nekatera podjetja, posledica izgube sredstev javnih organov, niti to, da vlagatelji sprejmejo avtonomno odločbo, ne povzroči odprave povezave med navedeno izgubo sredstev in prednostjo, ki jo pridobijo zadevna podjetja (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Nemčija proti Komisiji, točke od 25 do 28).
- 109 Zato mora Komisija za ugotovitev obstoja državne pomoči dokazati dovolj neposredno povezavo med prednostjo, dodeljeno prejemniku, na eni strani in zmanjšanjem državnega proračuna ali dovolj konkretnim gospodarskim tveganjem za bremenitev tega proračuna na drugi strani (glej v tem smislu sodbo z dne 8. septembra 2011 v zadevi Komisija proti Nizozemski, C-279/08 P, ZOdl., str. I-7671, točka 111).
- 110 Vendar v nasprotju s tem, kar je menilo Splošno sodišče, ni nujno, da je takšno zmanjšanje ali tako tveganje ustrezalo ali bilo enakovredno navedeni prednosti, niti da je ta prednost izravnana s takšnim zmanjšanjem ali takim tveganjem, niti da je enake narave kot zaveza glede državnih sredstev, iz katere izvira.
- 111 To kaže, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo tako pri nadzoru tega, kako je Komisija opredelila poseg države, s katerim se podeljuje državno pomoč, kot pri preučitvi povezave med opredeljeno prednostjo in zavezo glede državnih sredstev, ki jo je ugotovila.
- 112 Nazadnje, te ugotovitve ne omaja trditev Francoske republike, da je Splošno sodišče v točkah od 301 do 310 izpodbijane sodbe opravilo celovito analizo povezave med prednostjo in zavezo glede državnih sredstev. Zlasti iz povzetka iz točke 96 te sodbe je namreč razvidno, da je Splošno sodišče to preučitev opravilo le glede napačnih meril, opredeljenih v točkah 105 in 110 te sodbe.
- 113 Ker to, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo, povzroči nepravilnost obrazložitve, ki je pripeljala do sklepa iz točke 310 izpodbijane sodbe, da Komisija ni upoštevala pojma državne pomoči, je treba prvemu delu drugega pritožbenega razloga družb Bouygues in prvemu delu drugega pritožbenega razloga Komisije ugoditi.
- 114 V teh okoliščinah je treba izpodbijano sodbo razveljaviti, ne da bi bilo treba preučiti druge pritožbene razloge.

Tožba pred Splošnim sodiščem

- 115 V skladu s členom 61, prvi odstavek, Statuta Sodišča Evropske unije lahko to ob razveljavitvi odločitve Splošnega sodišča samo dokončno odloči o zadevi, če stanje postopka to dovoljuje.
- 116 V obravnavanem primeru Sodišče razpolaga z zadostnimi dokazi, da dokončno odloči, prvič, o predlogu za razglasitev ničnosti člena 1 sporne odločbe, ker naj bi Komisija zavrnila opredelitev izjav od julija 2002 kot državnih pomoči, v zadevi T-450/04, in drugič, o drugem delu drugega pritožbenega razloga in tretjem pritožbenem razlogu, ki sta ju navedli Francoska republika in družba FT v podporo njunima tožbama v zadevah T-425/04 in T-444/04, kar zadeva njuno usmerjenost zoper ugotovitev obstoja prednosti, ki naj bi jo Francoska država podelila družbi FT, opravljeno v sporni odločbi.

Predlog za razglasitev ničnosti člena 1 sporne odločbe v zadevi T-450/04

- 117 Iz točk od 70 do 79 te sodbe je razvidno, da v sporni odločbi ni sprejeto stališče glede pritožbe družb Bouygues v delu, v katerem sta ti navedli, da izjave od julija 2002 same po sebi pomenijo državno pomoč.
- 118 Zato so tožbeni razlogi, ki se nanašajo na razglasitev ničnosti člena 1 sporne odločbe, ker naj bi Komisija zavrnila opredelitev izjav od julija 2002 kot državnih pomoči, brezpredmetni.

Drugi del drugega pritožbenega razloga in tretji pritožbeni razlog, ki sta ju navedli Francoska republika in družba FT, kar zadeva njuno usmerjenost zoper ugotovitev obstoja prednosti, ki naj bi jo Francoska država podelila družbi FT, v sporni odločbi

Trditve strank

- 119 Francoska republika in družba FT z drugim delom drugega pritožbenega razloga zatrjujeta, da je Komisija napačno sklepala na obstoj državne pomoči iz dveh različnih dogodkov, in sicer izjav od julija 2002 na eni strani in posegov Francoske države decembra 2002 na drugi strani. Vendar naj bi se ta dogodka zgodila v različnih trenutkih in naj se ne bi štela za en sam ukrep. Komisija naj bi sama priznala, da nobeden od teh dogodkov, gledano ločeno, ne bi zadostoval za utemeljitev tega sklepa.
- 120 S tretjim tožbenim razlogom Francoska republika in družba FT zatrjujeta zlasti, da je Komisija v sporni odločbi storila očitne napake pri presoji, ker je štela, da so lahko trgi zaznali izjave od julija 2002 kot zavezo francoske države in da so vplivale na položaj trgov decembra 2002. Družba FT poleg tega navaja, da očitno napako pri presoji vsebuje tudi utemeljevanje Komisije, da je s ponudbo delničarskega posojila družbi FT podeljena prednost, ki ne spoštuje merila dobro poučenega zasebnega vlagatelja.
- 121 Tako Francoska republika in družba FT poudarjata, da ob izjavi z dne 12. julija 2002 narava načrtovanih ukrepov glede družbe FT ni bila določena in ni bila sprejeta nobena odločitev o naložbah, ki bi jo bilo mogoče opredeliti kot trdno zavezo francoske države. Te splošne, pogojne in pravno nezavezujoče izjave ni mogoče opredeliti kot jasno, natančno in nepreklicno zavezo francoske države.
- 122 Poleg tega Francoska republika in družba FT prerekata, da bi izjave od julija 2002 vplivale na zaznavanje subjektov na trgu decembra 2002 ter povzročile neobičajno in nezanemarljivo povečanje vrednosti delnic in obveznic družbe FT. Natančneje, sklepi iz poročila z dne 28. aprila 2004 naj bi temeljili na neprimerni analitični metodi in naj ne bi zadostovali za dokaz zelo neobičajnega razvoja tečaja delnic družbe FT julija 2002 ter vzročne zveze med izjavo z dne 12. julija 2002 in takim razvojem.
- 123 V zvezi s tem Francoska republika in družba FT navajata, da se to poročilo nanaša le na zatrjevane učinke izjave z dne 12. julija 2002 na trge julija 2002. Poleg tega naj v njem ne bi mogli biti analizirani domnevni učinki izjave z dne 12. julija 2002 na položaj na trgu decembra 2002, saj naj ne bi bilo mogoče razlikovati med učinki teh izjav in učinki drugih dogodkov med julijem in decembrom 2002, kot so dobro poslovanje in operativne perspektive družbe FT v drugem polletju 2002, rešitev položaja družbe Mobilcom, imenovanje novega izvršnega direktorja in predstavitev načrta za ponovno uravnoteženje.
- 124 Nazadnje, družba FT poudarja, da je Komisija priznala, da ponudba delničarskega posojila sama po sebi ni podeljevala prednosti družbi FT, saj je ta ni sprejela, in navaja, da je bilo izključeno, da bi lahko trg to ponudbo zaznaval kot zavezo francoske države, ki presega njeno prihodnjo udeležbo pri povečanju

kapitala, saj je bila ta ponudba strogo omejena na znesek 9 milijard EUR in trajanje 18 mesecev. Ugoden odziv trgov naj bi bil v glavnem posledica imenovanja novega izvršnega direktorja družbe FT in načrta izboljšanja njegove operativne učinkovitosti.

Presoja Sodišča

- 125 Francoska republika in družba FT v svoji argumentaciji v bistvu navajata, da je Komisija napačno uporabila pravo, ker je menila, da so različni posegi francoske države med 12. julijem 2002 in 20. decembrom 2002 pomenili en sam poseg, da je izjava z dne 12. julija 2002 vsebovala zavezo francoske države, da so izjave od julija 2002 vplivale na dojemanje akterjev na trgu decembra 2002 in da je ponudba delničarskega posojila podeljevala prednost družbi FT.
- 126 V zvezi s tem je najprej treba poudariti, da je zlasti iz točk 188 in 189 obrazložitve sporne odločbe razvidno, da Komisija svoje ugotovitve obstoja državne pomoči ni oprla na zavezo, ki naj bi jo francoska država sprejela z izjavo z dne 12. julija 2002.
- 127 Dalje, zlasti iz točke 194 obrazložitve sporne odločbe je razvidno, da je Komisija menila, da ponudba „delničarskega posojila (ki sestavlja predplačilo [udeležbe] države pri dokapitalizaciji podjetja) dodeljuje [prednost družbi] FT, ker ji omogoča zvišanje finančnih sredstev in [zagotoviti trgu, da je plačilno sposobna]“. Komisija je dodala, da čeprav družba FT te ponudbe ni sprejela, „[lahko videz na trgu, da to posojilo obstaja, podeli prednost družbi] FT, ker trg meni, da je finančna situacija [družbe FT] bolj trdna“.
- 128 Komisija je v točki 196 obrazložitve sporne odločbe v analizi v zvezi z zavezo glede državnih sredstev dodala, „da je bil mogoč dodatni strošek za državna sredstva ustvarjen z obvestilom o razpolaganju [z] delničarsk[im] posojil[om] skupaj z izvedbo predhodnih pogojev za razpolaganje, z videzom na trgu, da je bilo to [posojilo] na razpolago, in nazadnje s pogodbo o [posojilu], ki jo je parafiralo in podpisalo podjetje ERAP [in je bila poslana družbi] FT.“
- 129 Torej je Komisija presodila, da sta obvestilo z dne 4. decembra 2002 in ponudba delničarskega posojila, gledano skupaj, podelila prednost, ki vsebuje zavezo glede državnih sredstev v smislu člena 107(1) PDEU.
- 130 V tem okviru, kar zadeva mnenje Francoske republike in družbe FT, da je Komisija s tem, da je obvestilo z dne 4. decembra 2002 in ponudbo delničarskega posojila obravnavala skupaj, storila napako, je treba ugotoviti, da so lahko, kot je bilo poudarjeno v točkah 103 in 104 te sodbe, državni posegi različnih oblik in jih je treba analizirati glede na učinke. Zato ni mogoče takoj izključiti, da je treba več zaporednih posegov države šteti za en sam poseg, zlasti kadar med temi posegi z vidika njihovega časovnega zaporedja, njihovega namena in položaja podjetja ob teh posegih obstaja tako tesna povezava, da jih ni mogoče ločiti.
- 131 Vendar je očitno, da obvestila z dne 4. decembra 2002 ni mogoče ločiti od delničarskega posojila, ponujenega v obliki kreditne linije v višini 9 milijard EUR, ki je v navedenem obvestilu izrecno omenjena. V zvezi s tem je treba dodati, da je bilo obvestilo z dne 4. decembra 2002 objavljeno istega dne, ko je bila Komisija obveščena o delničarskem posojilu.
- 132 Poleg tega je Komisija pravilno presodila, da je delničarsko posojilo, objavljeno in priglašeno 4. decembra 2002, družbi FT podelilo prednost v smislu 107(1) PDEU.
- 133 Najprej, iz točke 212 obrazložitve sporne odločbe je razvidno, kot je bilo navedeno v točkah 4, 6, 10 in 15 te sodbe, da sta bonitetni agenciji Moody's in S & P v obdobju od marca do julija 2002 znižali *rating* bonitetnih ocen družbe FT na zadnji razred varnih naložb, z negativno napovedjo, pri čemer sta navedli, da se to mesto ohrani le zaradi navedb francoske države glede družbe FT.

- 134 Dalje, iz podatkov, navedenih v opombah 112 in 116 v sporni odločbi, je razvidno, da so lahko trgi najpozneje od 9. decembra 2002 šteli, da je poseg francoske države, omenjen v točki 132 te sodbe, zagotovil likvidnost družbe FT glede njenih dolgov za naslednjih dvanajst mesecev.
- 135 Nazadnje, iz točk 14 in 17 te sodbe je razvidno, da je družba FT 11. in 12. decembra 2002 sprožila zaporedni izdaji obveznic v skupnem znesku 2,9 milijarde EUR, 15. januarja 2003 je izrabila posojilo v obliki izdaje obveznic v skupnem znesku 5,5 milijarde EUR, 10. februarja 2003 pa je obnovila del sindiciranega kredita, ki se mu je bližal datum zapadlosti, v višini 15 milijard EUR.
- 136 Iz zgoraj navedenega je razvidno, kot je pravilno ugotovila Komisija v točki 194 obrazložitve sporne odločbe, da pomeni delničarsko posojilo prednost v smislu člena 107(1) PDEU, ker je družbi FT omogočilo „zvišanje finančnih sredstev in [zagotovitev trgu, da je plačilno sposobna]“.
- 137 Glede pogoja v zvezi z zavezo o državnih sredstvih, ki je ravno tako določen v členu 107(1) PDEU, je treba ugotoviti, da se delničarsko posojilo nanaša na odprtje kreditne linije v višini 9 milijard EUR. Čeprav je res, da družba FT ni podpisala pogodbe o posojilu, ki ji je bila poslana, bi jo lahko, kot je pravilno ugotovila Komisija v točki 196 obrazložitve sporne odločbe, kadar koli podpisala in si tako pridobila pravico do takojšnjega izplačila vsote 9 milijard EUR.
- 138 Poleg tega je Komisija v opombi 116 v sporni odločbi poudarila, da je družba FT 5. decembra 2002 v predstavitvi za vlagatelje „kreditno linijo“ francoske države opisala kot takoj razpoložljivo, da je istega dne agencija S & P objavila, da bo francoska država takoj dodelila delničarsko posojilo, da je bilo francoskemu odboru za finance državnega zbora sporočeno, da je bilo delničarsko posojilo „že dano na razpolago družbi FT“ in da je agencija Moody's 9. decembra 2002 objavila, da je potrjeno, da je bila „kreditna linija v višini 9 milijard EUR vzpostavljena“.
- 139 Vendar je, prvič, glede na morebiten dodatni strošek v višini 9 milijard EUR za državna sredstva, in drugič, glede na sodno prakso, navedeno v točki 107 te sodbe, Komisija pravilno ugotovila, da je bila prednost, opisana v točki 132 te sodbe, podeljena iz državnih sredstev v smislu člena 107(1) PDEU.

Drugi vidiki drugega dela drugega pritožbenega razloga in tretjega pritožbenega razloga, ki sta ju navedli Francoska republika in družba FT, ter drugi pritožbeni razlogi Francoske republike in družbe FT

- 140 Ugotoviti je treba, da stanje postopka ne dovoljuje odločitve glede drugega in tretjega pritožbenega razloga Francoske republike in družbe FT, ker sta ta razloga usmerjena zoper uporabo merila dobro poučenega zasebnega vlagatelja s strani Komisije.
- 141 Enako velja za prvi pritožbeni razlog, s katerim sta Francoska republika in družba FT zatrjevali bistveno kršitev postopka in kršitev pravice do obrambe, ter za četrti pritožbeni razlog Francoske republike, ki se nanaša na neobstoje obrazložitve, ter tako tudi za predlog družb Bouygues za razglasitev ničnosti člena 2 sporne odločbe.
- 142 Zato je treba zadeve T-425/04, T-444/04 in T-450/04 vrniti Splošnemu sodišču, da odloči o navedenem delu in navedenih razlogih ter predstavljenih argumentih, pa tudi o predlogu, vloženem pri tem sodišču, o katerem se Sodišče ni izreklo.

Stroški

- 143 Ker se zadeve vrnejo Splošnemu sodišču, se odločitev o stroških pridrži.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

- 1. Sodba Splošnega sodišča Evropske unije z dne 21. maja 2010 v združenih zadevah Francija in drugi proti Komisiji (T-425/04, T-444/04, T-450/04 in T-456/04) se razveljavi.**
- 2. Zadeve T-425/04, T-444/04 in T-450/04 se vrnejo Splošnemu sodišču, da odloči o tožbenih razlogih in predlogih, vloženih pri tem sodišču, o katerih se Sodišče ni izreklo.**
- 3. Odločitev o stroških se pridrži.**

Podpisi